

Centrum Badania Opinii Społecznej

ul. ŻURAWIA 4 skr. pt. 24

00-955 WARSZAWA 15

SEKRETARIAT: 28-37-04; 29-35-69

ZESPÓŁ REALIZACJI BADAŃ: 40-56-41

Telefon dyżurny: 21-34-34

Telex: 816-436

BD/210/46/89

PO ZMIANIE KOALICJI RZĄDZĄCEJ

Komunikat z badań

Październik 1989 r.

Następstwem ustaleń Okrągłego Stołu i wygrania wyborów przez opozycję była radykalna zmiana układu sił politycznych w kraju: rozpad dotychczasowej koalicji rządzącej, powstanie nowej i sformowanie rządu przez "Solidarność". Jednym z podstawowych celów sondażu zrealizowanego przez CBOS bezpośrednio po powołaniu rządu T. Mazowieckiego¹ było ustalenie:

- czy, i na ile, zmiany te zostały zaakceptowane przez społeczeństwo,

- jakie są oczekiwania co do dalszego kształtu stosunków między głównymi uczestnikami życia politycznego kraju.

1. Opinie o nowym układzie sił politycznych

Oceniając z perspektywy czasu korzyści i straty, jakie ustalenia Okrągłego Stołu przyniosły poszczególnym partiom i ugrupowaniom (tab. 1), badani byli raczej jednomyślni. Dodatni bilans (więcej korzyści niż strat) uzyskała przede wszystkim "Solidarność" (76,3% wskazań), a także jej koalicyjni partnerzy: SD (52%) i ZSL

Tabela 1

w procentach

Ocena wpływu ustaleń Okrągłego Stołu	Wskazania respondentów na:				
	"Solidarność"	SD	ZSL	PZPR	OPZZ
Same korzyści	38,0	11,7	9,0	2,6	4,2
Więcej korzyści niż strat	38,3	40,3	41,2	10,1	15,8
Tyle samo korzyści co strat	5,6	14,7	18,1	14,3	20,4
Więcej strat niż korzyści	1,1	2,5	4,0	34,1	20,4
Same straty	0,1	0,5	0,6	14,1	7,3
Trudno powiedzieć	16,7	30,1	26,9	24,6	31,7

(50,2%), ujemny (więcej strat niż korzyści) zaś PZPR (48,2%). W przypadku OPZZ opinie były podzielone: po około 20% respondentów uważało, że uchwały przyniosły mu więcej korzyści lub tyle samo korzyści co strat, blisko 28% - że więcej strat.

¹ "Aktualne wydarzenia (14)" - sondaż zrealizowany w dniach 13-14 września '89 na ogólnopolskiej, 999-osobowej reprezentacji dorosłej ludności.

Wyniki sondażu wskazują, że zmiany, jakie zaszły w ostatnich miesiącach w życiu politycznym kraju i usytuowaniu głównych jego uczestników, były zgodne ze społecznymi oczekiwaniami i że bezwzględna większość badanych popiera ten nowy układ. Blisko 71% respondentów uznało propozycję L. Wałęsy sformowania rządu przez "Solidarność" za dobre posunięcie, 3,7% - za złe (1/4 nie wyraziła swojego zdania). Niemal powszechnie twierdzono (83,5% wskazań), że ZSL i SD postąpiły słusznie rezygnując ze współpracy z PZPR i tworząc koalicję z "Solidarnością", stosunkowo rzadko (10,1%) - że stronnictwa nie powinny były tak postąpić, gdyż swoje miejsce w Sejmie zawdzięczają wyłącznie sojuszowi z PZPR (4% ankietowanych miało inne zdanie, a 2,1% - nie wypowiedziało się w tej kwestii). Przeważało przy tym przekonanie (41,2%), że na utworzeniu nowej koalicji zyskały w równym stopniu wszystkie zainteresowane strony (22,5% uważało, że bardziej "Solidarność", 16,1 - SD i ZSL, 4,3 - ani jedni, ani drudzy, 15,7% nie miało wyrobionej opinii).

Wysoki poziom aprobaty dla inicjatywy sformowania rządu pod przewodnictwem "Solidarności" nie oznaczał zgody na utworzenie gabinetu złożonego tylko z jej przedstawicieli. Świadczą o tym zarówno sceptyczne oceny jej politycznych kompetencji, jak też preferencje co do optymalnego w obecnej sytuacji kraju składu rządu.

Ponad 2/5 respondentów miało wątpliwości, czy "Solidarność" jest zdolna do kierowania państwem (36,6% odpowiedzi "nie bardzo" i 5,9% - "zdecydowanie nie"). Za w pełni kompetentną uważało ją 27,3% badanych, a prawie 1/3 (30,1%) nie potrafiła ocenić jej przygotowania do sprawowania władzy. Najwięcej zwolenników (54,6% badanych) zyskał zaproponowany przez T. Mazowieckiego rząd złożony "z koalicji wszystkich sił reprezentowanych w Sejmie". Niespełna 10% badanych opowiedziało się za przejęciem całej władzy przez "Solidarność".

Wypowiedzi ankietowanych na temat udziału w sprawowaniu władzy głównych instytucji i sił politycznych kraju wskazują (tab. 2), że są oni skłonni zaakceptować system demokracji parlamentarnej. Za właściwe lub za zbyt małe uznają obecne uprawnienia premiera, rządu, Sejmu i Senatu. W odczuciu większości respondentów (51%) PZPR wciąż jeszcze ma zbyt dużo władzy. Jeśli zaś chodzi o "Solidarność", to niemal równie często uważano, że ma jej za dużo, jak też - za mało (14,6 wobec 18,7%).

Tabela 2

w procentach

Instytucje	Odpowiedzi respondentów na pytanie: "Czy wymienione instytucje mają za dużo, wystarczająco, czy też za mało władzy?"			
	za dużo	w sam raz	za mało	trudno powiedzieć
Prezydent	17,8	48,7	6,3	27,0
Senat	6,0	57,1	12,4	24,4
Sejm	4,1	63,4	13,9	18,5
Premier	5,0	52,1	22,5	20,3
Rząd	6,4	54,3	16,3	22,9
Kościół	21,0	47,4	11,4	20,0
OPZZ	19,4	37,8	11,2	31,4
"Solidarność"	14,6	47,7	18,7	18,8
PZPR	50,6	23,8	4,6	20,9
ZSL	8,2	50,3	8,7	32,6
SD	10,8	48,9	6,9	33,1
PZKS, PAX, UChS	7,0	41,9	4,9	45,9

W celu bardziej precyzyjnego określenia stosunku ankietowanych do udziału w sprawowaniu władzy głównych sił politycznych - PZPR i "Solidarności" - dokonano analizy współwystępowania odpowiedzi respondentów. Zestawienie opinii o PZPR, OPZZ i prezydencie z opiniami na temat Senatu, premiera, rządu i "Solidarności" pozwoliło ustalić stanowiska zdecydowanej większości (70%) ankietowanych. Z badanej zbiorowości 28% w pełni aprobowало istniejący układ sił między rozpatrywanymi instytucjami, uznając udział każdej z nich we władzy za dostateczny, 22%-częściowo, tzn. uważało że "Solidarność" i zdominowane przez nią instytucje mają władzy "w sam raz" natomiast PZPR (13,2%) bądź PZPR, OPZZ i prezydent (8,6%) za dużo. Niemal równie liczna (20,3%) była grupa respondentów całkowicie negujących obecny podział władzy, przeświadczonych, że "Solidarność", Senat, premier i rząd mają jej za mało, a PZPR, prezydent i OPZZ lub tylko PZPR za dużo (odpowiednio: 12,4 i 7,9%).

Na przekonania o potrzebie ograniczenia władzy PZPR i relatywnie częste opowiadanie się za jej rozszerzeniem dla "Solidar-

ności", a także uznanie słuszności powołania przez nią rządu, rzutuje stosunek ankietowanych do obu tych sił.

2. Opinie o "Solidarności" i kierunkach jej rozwoju

"Solidarność" zyskała szerokie społeczne poparcie i wiarygodność. Powszechny jest pogląd, że jej działalność dobrze służy społeczeństwu i jest zgodna z jego interesami (84,2% wskazań wobec 4,7% wyrażających pogląd przeciwny i 11% nie mających opinii). Zdaniem 63% badanych "Solidarności" bardziej niż pozostałym organizacjom zależy na sprawach ludzi; 57% oceniało jej program rozwoju kraju jako najlepszy. Wyrazem poparcia i zaufania są także deklaracje wyborcze respondentów. W przypadku ponownych wyborów do Sejmu i Senatu większość z nich (65,5%) oddałaby swój głos na nią (tab. 3). Warto tu nadmienić, że opinie badanych w kwestiach wcześniej omawianych były wyraźnie różnicowane tylko przez ich przynależność polityczną, natomiast przy ocenie programu "Solidarności" i jej zainteresowania sprawami obywateli oraz w deklaracjach wyborczych respondentów odnotowano większy wpływ zmiennych społeczno-demograficznych. Zaufanie do "Solidarności" zdecydowanie częściej okazują mieszkańcy wsi i małych miast niż większych, (szczególnie tych powyżej 500 tys. ludności), rolnicy, robotnicy, pracownicy handlu i usług niż reprezentanci pozostałych grup społeczno-zawodowych (tab. 1-3 aneksu).

Na tle tych danych nie dziwi fakt, że w społecznych odczuciach "Solidarność" jest obecnie bardziej partią polityczną (60% wskazań) niż związkiem zawodowym (12,2%; 27,5% respondentów nie ma sprecyzowanej opinii). Przekonanie takie szczególnie powszechne jest wśród mieszkańców dużych miast, a także inteligencji i pracowników umysłowych (tab. 4 aneksu). Zdaniem 56% badanych organizacja ta w najbliższej przyszłości powinna otrzymać status partii politycznej (20,3% - powinna stać się partią, 35,9% - zarówno związkiem zawodowym, jak i partią, gdyż jedno drugiemu nie przeszkadza). Za utrzymaniem jej związkowego charakteru opowiedziało się 28,2% ankietowanych (15,4% nie ma na ten temat opinii).

Oczekuje się, aby w najbliższym czasie działalność polityczna "Solidarności" była oparta na współdziałaniu. Krytycznie oceniano wystąpienia działaczy "Solidarności" przeciwko L. Wałęsie.

Tabela 3

w procentach

Oceniane partie i ugrupowania społeczno-polityczne	Wskazania respondentów w odpowiedziach na pytania:		
	na kogo Pan(i) głosował(a)by, gdyby wktórce odbyły się wybory do Sejmu i Senatu	komu bardziej zależy na sprawach ludzi	kto ma lepszy program rozwoju kraju
"Solidarność"	65,5	62,9	56,8
PZPR	3,1	2,0	2,7
OPZZ	4,5	4,4	1,9
ZSL	2,9	1,6	1,5
SD	2,1	0,8	1,5
Unia Chrześcijańsko-Społeczna, PAX, PZKS	2,5	1,9	1,1
Inne	3,7	1,8	1,2
Żadna z nich	15,3	8,0	10,1
Trudno powiedzieć	0,3	16,6	23,1

Ponad połowa (55,4%) respondentów nie akceptuje ich postępowania, 5% akceptuje, 10% deklaruje obojętność (29,4% wstrzymało się od wyrażenia swojego poglądu).

3. Opinie o PZPR, jej I sekretarzu i klubie poselskim

Opinie o poczynaniach PZPR cechują rezerwa i nieufność. Około 1/5 badanych uważała, że działalność jej dobrze służy społeczeństwu, 57,3% zaś było przeciwnego zdania (22,5% nie zajęło stanowiska w tej kwestii). Symptomatyczny jest kontrast między przypisywanym a postulowanym stosunkiem PZPR do rządu T. Mazowieckiego. Sceptycznie wypowiedziano się na temat szans harmonijnego współdziałania między nią a rządem: przy 41,1% nie potrafiących ocenić rzeczywistych intencji partii wobec niego, blisko 2/5 nie wierzy w jej konsyliacyjne nastawienia (sądzi, że jest zainteresowana jak najkrótszym utrzymaniem się obecnego gabinetu). Przeciwny pogląd wyraziło niespełna 13%, a zdaniem 8% jest jej to obojętne.

Jednocześnie zaś postulowano poparcie PZPR dla nowego rządu. Blisko połowa (49,9%) twierdziła, że powinno być ono całkowite, 1/3 (31,3%) - że selektywne, tzn. dla pewnych decyzji, a znikoma liczba badanych (2,1%) opowiedziała się za walką z nim (16,7% brak zdania).

PZPR postrzegano jako partię skłóconą. Wyrazem tego może być przekonanie respondentów, że członków jej klubu poselskiego więcej dzieli (38,9%) niż łączy (21,8%; 38,9 nie miało poglądu). Objęcie funkcji I sekretarza KC przez M. Rakowskiego (tab. 4) nie zaowocowało pojawieniem się nadziei na zmianę polityki i sytuacji PZPR. Zdaniem około połowy ankietowanych zmiana na stanowisku I sekretarza nie gwarantuje ani dobrych stosunków z "Solidarnością", ani bezkonfliktowej współpracy PZPR z rządem; niespełna 1/5 wierzy, że jest to możliwe, 1/3 powstrzymuje się od wyrażenia opinii. Podobnie oceniano szanse odzyskania przez partię społecznego zaufania. Nieco częściej (22 - 25% wskazań) badani przyznawali, że wybór M. Rakowskiego zapewnia odnowę w partii i rozwój demokracji w kraju.

Tabela 4

w procentach

Czy objęcie przez M. Rakowskiego funkcji I sekretarza KC PZPR gwarantuje:	Odpowiedzi respondentów:		
	tak	nie	trudno powiedzieć
Bezkonfliktową współpracę PZPR z rządem T. Mazowieckiego	18,4	47,0	34,4
Dobre stosunki z "Solidarnością"	17,1	52,9	30,0
Odnowę w partii	25,2	37,8	36,8
Rozwój demokracji w kraju	22,2	43,4	34,3
Utrzymanie przez PZPR znaczenia w kraju i na świecie	16,5	44,0	39,4
Odzyskiwanie przez PZPR zaufania społeczeństwa	12,4	52,6	34,9

Stosunek do ugrupowań politycznych reprezentowanych w rządzie określono na podstawie aprobaty działalności partii, stronnictw i związku, ich przywódców i przewodniczących klubów parlamentarnych². W ocenach podmiotów PZPR występują znaczne różnice. Dlatego też poddaliśmy je szczegółowszej analizie. Pozytywna ocena partii stosunkowo często współwystępuje z taką samą oceną sekre-

² Zob. "Opinia publiczna o instytucjach i organizacjach społeczno-politycznych..." Komunikat z badań, listopad 1989 r.

tarza i przewodniczącego Klubu Poselskiego PZPR (11,7% ogółu badanych i 58,5% tych, którzy akceptują działalność PZPR) lub któregoś z nich (odpowiednio: 5,4 i 27%). Wielu badanych pozytywnie wyraża się jedynie o obu (9,7% ogółu badanych) lub jednym z liderów (częściej o przewodniczącym frakcji parlamentarnej - 18,5%). W sumie respondenci aprobowujący działalność przynajmniej jednego podmiotu identyfikowanego z PZPR stanowią 52% badanej populacji. Szczegółowo przedstawiamy to w poniższym zestawieniu:

	<u>w procentach</u>
1. Akceptacja wszystkich podmiotów	11,7
2. Akceptacja I sekretarza i przewodniczącego klubu, dezaprobata PZPR lub brak zdania o niej	9,7
3. Akceptacja przewodniczącego i PZPR, dezaprobata I sekretarza lub brak zdania o nim	3,0
4. Akceptacja I sekretarza i PZPR, dezaprobata przewodniczącego lub brak zdania o nim	2,4
5. Akceptacja przewodniczącego klubu poselskiego, dezaprobata PZPR i I sekretarza lub brak zdania o nich	18,5
6. Akceptacja I sekretarza, dezaprobata PZPR i przewodniczącego klubu poselskiego lub brak zdania o nich	3,8
7. Akceptacja PZPR, dezaprobata I sekretarza i przewodniczącego klubu lub brak zdania o nich	2,9
8. Brak zdania o wszystkich podmiotach	9,0
9. Brak zdania o przewodniczącym klubu poselskiego, dezaprobata PZPR i I sekretarza lub jednego z tych podmiotów przy braku zdania o drugim	22,2
10. Dezaprobata wszystkich podmiotów	16,5

Aprobata działalności PZPR była koniecznym warunkiem do udzielenia jej poparcia w wyborach parlamentarnych. Niewielką,

trzyprocentowa grupa deklarujących gotowość oddania na nią swego głosu, gdyby wybory odbyły się w najbliższą niedzielę, prawie w całości (88%) akceptowała działalność tej partii. Stosunek do PZPR nie przesądza jednak o tych zamiarach. Większość aprobujących ją w tygodniu po powołaniu rządu T. Mazowieckiego wyraziła gotowość wyborczego poparcia dla "Solidarności" (tab. 5).

Tabela 5

w procentach

Stosunek do PZPR	Partie i ugrupowania społeczno-polityczne wskazywane przez respondentów w odpowiedziach na pytanie: "Na kogo by Pan(i) głosował(a), gdyby wkrótce odbyły się wybory do Sejmu i Senatu?"							
	"Solidarność"	PZPR	OPZZ	ZSL	SD	UChS, PAX PZKS	żadną z nich	inne
<u>Akceptacja</u>								
- całkowita - wszystkich podmiotów	48,7	17,1	6,0	5,1	0,9	0,9	16,2	4,3
- tylko obu przywódców	44,3	4,1	9,3	6,2	2,1	4,1	23,7	6,2
- tylko przewodniczącego klubu	69,7	-	5,9	3,8	4,3	-	12,4	3,8
- pozostałe sytuacje akceptacji	62,8	5,0	1,7	1,7	2,5	6,6	15,7	3,3
<u>Dezaprobatą</u>								
- dla PZPR i/lub I sekretarza, brak zdania o przewodniczącym klubu	74,7	-	4,5	1,8	0,9	1,8	13,6	2,7
- całkowita - wszystkich podmiotów	81,8	0,6	2,4	1,8	2,4	0,6	8,5	1,8
- pozostałe sytuacje dezaprobaty	53,3	-	2,2	1,1	1,1	7,6	27,2	6,5

Pozytywny stosunek do PZPR nie osłabiał akceptacji działalności Sejmu, Senatu, Kościoła, "Solidarności", J. Glempa, L. Wałęsy, T. Mazowieckiego, A. Stelmachowskiego, J. Ślisza, B. Geremka. Nie wpływał też na ocenę propozycji utworzenia rządu przez "Solidarność" czy postulaty co do stanowiska PZPR wobec nowego gabinetu. Rzutował natomiast na opinie respondentów o działalności innych instytucji i osób (tab. 5 aneksu). Badani dostrzegający

pożytki poczynan PZPR nie odmawiali ich także "Solidarności". Natomiast przeciwnicy PZPR znacznie rzadziej niż akceptujący jej działalność zauważyli służebność wobec społeczeństwa działań prezydenta W. Jaruzelskiego, OPZZ, milicji i resortu spraw wewnętrznych oraz (wówczas jeszcze personalnie powiązanej z PZPR) telewizji. W połowie września taki kierunek zależności występował jeszcze w odniesieniu do rządu, koalicyjnych stronnictw, ich parlamentarnych reprezentantów i przywódców. Można zatem sądzić, że w pierwszych dniach po przełomie politycznym przeciwnicy PZPR niechęć do niej przenosili na słowa, które poprzednio były kojarzone z nią: rząd, ZSL, SD. Stosunek do wymienionych instytucji i osób zależy od zasięgu akceptacji PZPR, czy dotyczy ona wszystkich podmiotów, czy tylko ich przywódców.

Procesy zachodzące w PZPR inaczej niż jej zdecydowani zwolennicy oceniają nie tylko przeciwnicy partii, ale także ci badani, którzy jedynie częściowo akceptują jej działalność. Warto zwrócić uwagę na osoby ograniczające swoją aprobatę do działalności Klubu Poselskiego PZPR (tab. 6 i 7 aneksu). Rzadziej niż inni wiążą oni z I sekretarzem KC nadzieję na poprawę jej sytuacji i spodziewają się współpracy między nią a rządem. Rzadziej akceptują działalność organizacji politycznych b. sojuszników PZPR, a częściej ich reprezentantów parlamentarnych. Wyraźnie lepiej oceniają oni partyjny klub poselski.

x

x

Reasumując można stwierdzić, że przeobrażenia polityczne, jakie zaszły w kraju, zyskały niemal powszechną aprobatę. Z satysfakcją przyjęta została zmiana układu sił wyrażająca się sformowaniem rządu przez "Solidarność". Ona to bowiem przez większość jest już od wielu miesięcy uznawana za reprezentanta ich interesów. Znaczna jest dezaprobatą dla działalności PZPR, a jej akceptacja nie oznacza w większości przypadków negatywnej oceny "Solidarności", a często łączy się z gotowością poparcia w wyborach jej, a nie partii.

Oczekuje się, że w najbliższej przyszłości emocje polityczne ustąpią miejsca racjom na rzecz współdziałania. Prawo do decydowania o sprawach kraju badani skłonni są przyznawać nie partiom czy ugrupowaniom społeczno-politycznym, ale instytucjom państwa, kontrolowanym przez parlament. Wyrazem tego może być stosunek do działań PZPR. Mimo że przewodniczący Klubu Poselskiego PZPR jest politykiem stosunkowo mało znanym, to z większą aprobatą spotyka się jego działalność niż I sekretarza KC czy partii.

Tabela 1

w procentach

Cechy społeczno-demograficzne badanych	Odpowiedzi na pytanie: "Komu bardziej zależy na sprawach ludzi?"								
	"Solidar- ności"	PZPR	OPZZ	ZSL	SD	PZKS, PAX, UChS	żadnej z nich	innej	nie wiem
<u>Wiek</u>									
Do 29	61,7	0,5	5,0	1,8	0,5	1,4	8,1	1,4	19,8
30-39	67,6	2,7	4,6	2,3	1,1	0,8	9,2	1,5	10,3
40-59	63,1	3,3	4,7	1,0	0,7	1,3	9,0	3,3	13,6
60 i więcej lat	57,3	0,9	3,3	1,4	0,9	4,7	5,2	0,5	25,6
<u>Miejsce zamieszkania</u>									
Wieś	72,0	2,1	2,3	3,6	0,3	2,6	3,6	1,6	11,9
Miasto:									
- do 20	65,6	1,6	3,3	0,0	0,0	1,6	8,2	0,8	18,9
- 21-100	56,3	2,6	4,2	0,5	0,5	1,1	11,1	1,6	22,1
- 101-500	61,4	0,0	5,5	0,0	2,1	0,0	10,3	3,4	17,2
- powyżej 500 tys. mieszkańców	47,1	3,2	9,7	0,6	1,9	3,2	12,9	1,9	19,4
<u>Wykształcenie</u>									
Podstawowe	62,8	1,6	1,6	1,9	0,5	3,6	6,6	1,9	19,4
Zasadnicze zawodowe	65,4	3,7	5,1	2,8	0,5	1,4	4,6	0,9	15,7
Średnie	64,8	0,6	6,3	1,0	1,3	1,0	9,8	1,6	13,7
Wyższe	51,5	4,0	6,9	0,0	1,0	0,0	14,9	4,0	17,8
<u>Grupy społeczno-zawodowe</u>									
Inteligencja	55,0	0,0	5,0	0,0	0,0	2,5	10,0	7,5	20,0
Technicy i wyspecjalizowani pracownicy umysłowi	55,7	2,3	6,9	0,8	2,3	0,0	13,0	3,1	16,0
Pracownicy biurowi i pracownicy handlu i usług	65,7	2,0	4,9	1,0	0,0	2,0	11,8	0,0	12,7
Robotnicy wykwalifikowani	63,8	3,1	4,4	1,9	0,6	1,3	8,8	1,3	15,0
Robotnicy niewykwalifikowani	71,8	3,5	2,4	0,0	0,0	3,5	2,4	2,4	14,1
Rolnicy indywidualni	72,8	1,9	0,0	4,9	0,6	1,9	3,7	1,9	12,3
Emeryci i renciści	51,4	1,1	5,0	1,1	1,1	4,5	8,4	1,7	25,7
Uczniowie i studenci	64,4	0,0	4,4	0,0	0,0	0,0	13,3	0,0	17,8
Inni niepracujący	62,3	0,0	9,4	1,9	0,0	0,0	1,9	0,0	24,5
<u>Przynależność do partii politycznych</u>									
PZPR	28,6	18,6	14,3	1,4	0,0	1,4	15,7	5,7	14,3
SD lub ZSL	60,0	0,0	2,0	14,0	8,0	0,0	2,0	4,0	10,0
Nie należący	65,6	0,8	3,8	0,9	0,5	2,1	7,8	1,4	17,2
<u>Przynależność do "Solidarności" lub "Solidarności"RI</u>									
Należący	82,9	0,6	2,4	0,6	0,6	0,0	4,9	0,6	7,3
Nie należący	58,9	2,3	4,8	1,8	0,8	2,3	8,6	2,0	18,4
<u>Przynależność związkowa przed 13 XII 1981 r.</u>									
Należący do "Solidarności"	76,1	0,5	4,1	0,9	1,4	0,5	6,9	1,8	7,8
Nie należący do niej	59,2	2,5	4,5	1,8	0,6	2,3	8,3	1,8	19,0
<u>Zainteresowanie polityką</u>									
Bardzo duże i duże	65,3	4,1	6,6	1,0	0,5	0,5	9,2	3,6	9,2
Średnie	66,3	1,2	5,5	2,4	0,5	1,0	8,6	1,9	12,6
Nikłe i żadne	57,5	1,8	2,1	1,0	1,3	3,7	6,8	0,8	24,9

Tabela 2

w procentach

Cechy społeczno - demograficzne badanych	Odpowiedzi na pytanie: "Kto ma lepszy program rozwoju kraju"								
	"Soli- darno- ść"	PZPR	OPZZ	ZSL	SD	PZKS, PAX, UChS	żadne z nich	inne	nie wiem
<u>Wiek</u>									
Do 29	57,6	1,4	1,8	1,4	2,3	0,9	8,6	1,8	25,3
30 - 39	62,2	2,7	2,3	2,3	1,5	0,4	13,0	0,4	15,3
40 - 59	57,1	5,0	1,7	0,7	1,3	1,0	9,6	1,7	21,9
60 i więcej lat	49,3	0,9	1,9	1,9	0,9	2,4	9,0	0,9	32,7
<u>Miejsce zamieszkania</u>									
Wieś	59,3	3,4	1,8	3,4	1,0	1,8	5,2	1,0	23,1
Miasto:									
- do 20	65,3	0,8	2,5	0,0	0,0	0,8	8,3	1,7	20,7
- 21 - 100	52,1	3,7	1,1	1,1	0,5	0,5	13,7	0,5	26,8
- 101 - 500	57,9	0,0	1,4	0,0	2,8	0,0	14,5	2,1	21,4
- powyżej 500 tys. mieszkańców	49,0	3,9	3,2	0,0	3,2	1,3	15,5	1,3	22,6
<u>Wykształcenie</u>									
Podstawowe	55,1	2,5	0,8	1,9	0,8	2,5	7,1	1,1	28,2
Zasadnicze zawodowe	64,1	4,1	0,9	3,2	0,9	0,5	7,4	0,5	18,4
Średnie	59,0	1,3	3,5	0,3	1,9	0,3	10,8	1,3	21,6
Wyższe	40,6	5,0	3,0	0,0	4,0	0,0	24,8	3,0	19,8
<u>Grupy społeczno-zawodowe</u>									
Inteligencja	57,5	2,5	0,0	0,0	0,0	0,0	20,0	2,5	17,5
Technicy i wyspecjalizowani pracownicy umysłowi	55,7	3,1	2,3	0,8	2,3	0,0	15,3	1,5	19,1
Pracownicy biurowi i praco- wnicy handlu i usług	56,9	2,9	2,9	1,0	1,0	1,0	9,8	0,0	24,5
Robotnicy wykwalifikowani	61,3	3,8	1,3	1,9	2,5	0,6	9,4	0,0	19,4
Robotnicy niewykwalifiko- wani	64,7	3,5	0,0	0,0	0,0	2,4	7,1	4,7	17,6
Rolnicy indywidualni	58,0	2,5	0,0	4,9	1,2	1,9	3,7	1,2	26,5
Emeryci i renciści	49,2	1,1	3,4	1,1	1,1	2,2	11,7	0,6	29,6
Uczniowie i studenci	52,3	0,0	4,5	0,0	4,5	0,0	11,4	2,3	25,0
Inni niepracujący	49,1	1,9	3,8	0,0	0,0	0,0	13,2	1,9	30,2
<u>Przynależność do partii politycznych</u>									
PZPR	27,1	22,9	4,3	1,4	0,0	0,0	28,6	2,9	12,9
SD lub ZSL	48,0	0,0	0,0	10,0	12,0	0,0	6,0	4,0	20,0
Nie należący	59,8	1,3	1,8	1,0	1,0	1,3	8,8	0,9	24,0
<u>Przynależność do "Solidarności" lub "Solidarności"RI</u>									
Należący	79,9	1,2	1,2	0,6	0,6	0,0	6,7	0,6	9,1
Nie należący	52,3	3,0	2,0	1,7	1,7	1,3	10,8	1,3	25,9
<u>Przynależność związkowa przed 13 XII 1981 r.</u>									
Należący do "Solidarności"	68,3	0,5	3,2	1,4	1,4	0,5	10,6	0,9	13,3
Nie należący do niej	53,6	3,4	1,6	1,6	1,6	1,3	9,9	1,3	25,8
<u>Zainteresowanie polityką</u>									
Bardzo duże i duże	64,8	6,1	1,0	0,5	2,0	0,0	12,2	2,0	11,2
Średnie	60,6	1,4	2,4	2,4	1,2	0,2	11,0	1,4	19,3
Nikie i żadne	48,4	2,4	1,8	1,1	1,6	2,6	7,9	0,5	33,7

Tabela 3

w procentach

Cechy społeczno-demograficzne badanych	Odpowiedzi na pytanie: "Na jaką partię lub związek głosował(a)by Pan(i), gdyby w następną niedzielę odbyły się wybory do Sejmu i Senatu?"								
	"Solidarność"	PZPR	OPZZ	ZSL	SD	PZKS, PAX UChS	żadną z nich	na inną	nie wiem
<u>Wiek</u>									
Do 29	66,2	0,5	3,6	1,8	2,3	3,2	19,4	3,2	0,0
30-39	69,5	3,1	5,3	3,4	3,1	0,8	11,5	3,1	0,4
40-59	65,7	5,3	3,7	1,7	1,3	1,3	15,0	6,0	0,0
60 i więcej lat	59,2	2,8	5,7	5,2	1,9	5,7	16,6	1,9	0,9
<u>Miejsce zamieszkania</u>									
Wieś	70,2	1,8	2,6	6,5	1,6	3,6	11,7	2,1	0,0
Miasto:									
- do 20	73,0	1,6	4,1	0,0	0,0	2,5	14,8	3,3	0,8
- 21-100	64,6	4,8	3,7	1,6	0,5	2,1	19,0	2,6	1,1
- 101-500	66,9	0,0	2,8	0,0	4,8	1,4	16,6	7,6	0,0
- powyżej 500 tys. mieszkańców	48,4	8,4	12,3	0,6	3,9	1,3	19,4	5,8	0,0
<u>Wykształcenie</u>									
Podstawowe	66,7	1,9	4,1	3,6	0,8	4,4	15,8	2,2	0,5
Zasadnicze zawodowe	73,7	3,7	4,1	4,1	0,9	1,4	11,1	0,9	0,0
Średnie	65,6	2,9	5,1	1,6	2,5	1,9	15,9	4,1	0,3
Wyższe	43,6	6,9	5,0	2,0	7,9	0,0	20,8	13,9	0,0
<u>Grupy społeczno-zawodowe</u>									
Inteligencja	57,5	5,0	5,0	0,0	5,0	2,5	10,0	15,0	0,0
Technicy i wyspecjalizowani pracownicy umysłowi	58,8	3,8	4,6	1,5	3,1	0,0	18,3	9,9	0,0
Pracownicy biurowi i pracownicy handlu i usług	70,3	3,0	5,9	1,0	2,0	2,0	13,9	1,0	1,0
Robotnicy wykwalifikowani	70,6	3,1	3,1	2,5	2,5	1,3	13,8	3,1	0,0
Robotnicy niewykwalifikowani	74,1	4,7	2,4	1,2	0,0	3,5	11,8	2,4	0,0
Rolnicy indywidualni	71,6	0,6	0,0	8,6	1,2	1,9	14,8	1,2	0,0
Emeryci i renciści	54,7	3,9	8,9	3,4	1,7	5,6	19,0	1,7	1,1
Uczniowie i studenci	55,6	0,0	2,2	0,0	4,4	2,2	28,9	6,7	0,0
Inni niepracujący	71,7	0,0	9,4	1,9	0,0	3,8	11,3	1,9	0,0
<u>Przynależność do partii politycznych</u>									
PZPR	17,1	31,4	11,4	4,3	2,9	0,0	20,0	12,9	0,0
SD lub ZSL	64,0	0,0	0,0	20,0	10,0	0,0	4,0	2,0	0,0
Nie należący	69,5	1,0	4,2	1,8	1,6	2,9	15,5	3,1	0,3
<u>Przynależność do "Solidarności" lub "Solidarności" RI</u>									
Należący	84,8	0,0	3,0	2,4	1,2	0,0	6,7	1,8	0,0
Nie należący	61,8	3,7	4,8	3,0	2,3	3,0	17,0	4,1	0,4
<u>Przynależność związkowa przed 13 XII 1981 r.</u>									
Należący do "Solidarności"	77,9	0,5	4,6	2,3	1,8	0,9	9,2	2,8	0,0
Nie należący do niej	62,1	3,9	4,5	3,1	2,2	2,8	17,0	4,0	0,4
<u>Zainteresowanie polityką</u>									
Bardzo duże i duże	63,8	8,2	3,6	2,0	1,5	0,0	12,2	8,7	0,0
Średnie	67,9	1,9	5,0	3,6	2,9	1,2	14,8	2,4	0,2
Nikłe i żadne	63,5	1,8	4,5	2,6	1,6	5,2	17,6	2,6	0,5

Tabela 4

w procentach

Cechy społeczno-demograficzne badanych	Opinie o tym, czy "Solidarność" jest obecnie:		
	partią polityczną	związkiem zawodowym	trudno po- wiedzieć
<u>Wiek</u>			
Do 29	62,2	14,9	23,0
30-39	66,4	9,9	23,7
40-59	62,3	12,3	25,3
60 i więcej lat	46,6	12,0	41,3
<u>Miejsce zamieszkania</u>			
Wieś	54,9	15,3	29,8
Miasto:			
- do 20	66,7	14,2	19,2
- 21-100	54,7	11,1	34,2
- 101-500	61,1	10,4	28,5
- powyżej 500 tys. mieszkańców	74,0	5,8	20,1
<u>Wykształcenie</u>			
Podstawowe	47,0	14,3	38,7
Zasadnicze zawodowe	66,0	12,1	21,9
Średnie	66,3	12,1	21,6
Wyższe	75,2	5,9	18,8
<u>Grupy społeczno-zawodowe</u>			
Inteligencja	77,5	5,0	17,5
Technicy i wyspecjalizowani pracownicy umysłowi	71,0	8,4	20,6
Pracownicy biurowi i pracownicy handlu i usług	67,6	10,8	21,6
Robotnicy wykwalifikowani	66,9	11,3	21,9
Robotnicy niewykwalifikowani	53,6	11,9	34,5
Rolnicy indywidualni	53,1	14,2	32,7
Emeryci i renciści	49,2	12,4	38,4
Uczniowie i studenci	60,0	24,4	15,6
Inni niepracujący	49,1	15,1	35,8
<u>Przynależność do partii politycznych</u>			
PZPR	81,4	8,6	10,0
SD lub ZSL	76,0	10,0	14,0
Nie należący	57,6	12,6	29,8
<u>Przynależność do "Solidarności" lub "Solidarności" RI</u>			
Należący	61,0	14,6	24,4
Nie należący	59,9	11,8	28,3
<u>Przynależność związkowa przed 13 XII 1981 r.</u>			
Należący do "Solidarności"	61,8	13,8	24,4
Nie należący do niej	59,3	11,9	28,8
<u>Zainteresowanie polityką</u>			
Bardzo duże i duże	74,9	12,3	12,8
Średnie	66,5	11,7	21,8
Niższe i żadne	45,9	12,7	41,4

Tabela 5

w procentach

Stosunek do PZPR	Akceptacja działalności											J. Janowski		
	rzędu	woj- ska	ZSL	SD	MO	OPZZ	TV	prze- ciwni- ków socja- lizmu	W. Ja- ruzel- skiego	D. Lu- dwi- czaka	J. Jóź- wia- ka		M. Ko- zakie- wicza	A. Ben- tkow- skie- go
<u>Akceptacja:</u>														
- całkowita - wszystkich podmiotów	88,9	93,2	85,4	88,0	89,7	87,2	92,9	23,0	97,4	68,3	76,1	96,6	83,8	82,9
- tylko obu przywódców	71,1	77,4	43,3	48,4	50,5	63,9	65,9	16,6	89,7	64,9	75,2	93,8	78,3	75,0
- tylko przewodniczącego klubu	72,4	61,9	63,9	66,5	37,3	54,6	71,4	23,3	86,0	52,4	65,2	95,7	86,4	80,6
- pozostałe sytuacje akceptacji	82,6	86,7	80,2	73,5	69,4	60,3	63,7	20,7	88,4	36,4	37,2	73,6	x	x
<u>Dezaprobaty:</u>														
- dla PZPR i/lub I sekretarza, brak zdania o przewodniczącym klubu	59,0	53,6	44,6	43,7	26,7	29,8	x	x	61,7	31,7	25,3	69,3	x	57,6
- całkowita - wszystkich podmiotów	68,5	43,7	50,9	53,4	19,4	24,8	60,4	36,8	46,0	34,7	44,9	72,7	64,7	x
- pozostałe sytuacje dezaprobaty	46,7	48,9	23,1	x	x	x	x	x	64,2	x	x	16,5	x	x

Uwaga: W tabelach 5-7 w przypadkach dużego odsetka braku zdania uznano za niecelowe podawanie informacji dotyczących wskazań prezentowanych w tych tabelach - w miejsca te wstawiono znak "x".

Tabela 6

w procentach

Stosunek do PZPR	Respondenci wypowiadający się pozytywnie o wpływie M. Rakowskiego na:					
	współpracę z rządem	dobry stosunki z "Solidarnością"	odnowę	znaczenie PZPR w kraju i na świecie	zaufanie społeczne do PZPR	demokrację krajową
<u>Akceptacja:</u>						
- całkowita - wszystkich podmiotów	43,6	36,8	57,6	47,9	42,7	54,7
- tylko obu przywódców	41,2	33,0	44,3	30,9	27,8	44,3
- tylko przewodniczącego klubu	13,0	10,8	20,5	11,4	5,9	15,7
- pozostałe sytuacje akceptacji	24,0	22,3	35,0	24,8	19,2	28,1
<u>Dezaprobaty:</u>						
- dla PZPR i/lub I sekretarza, brak zdania o przewodniczącym klubu	8,6	14,0	13,0	5,4	3,6	10,8
- całkowita - wszystkich podmiotów	8,5	5,5	13,3	4,8	2,4	9,7
- pozostałe sytuacje dezaprobaty	x	x	x	x	x	x

Tabela 7

w procentach

	Respondenci przekonani, że						
	członków klubu PZPR więcej		PZPR jest zainteresowana, aby rząd Mazowieckiego utrzymał się jak:		PZPR powinna rząd Mazowieckiego		
	dzieli łączy	najdłużej	najkrócej	popierać	popierać, ale i przeciwstawiać się	zwalczać	
<u>Aprobata</u>							
- całkowita - wszystkich podmiotów	45,3	21,4	25,6	17,9	36,8	46,2	2,6
- tylko obu przywódców	23,7	42,3	19,6	26,8	52,6	40,2	-
- tylko przewodniczącego klubu	14,7	56,0	13,0	40,0	49,7	34,6	1,6
- pozostałe sytuacje akceptacji	25,0	40,8	14,2	25,8	45,0	38,3	0,8
<u>Dezaprobaty</u>							
- dla PZPR i/lub I sekretarza brak zdania o przewodniczącym klubu	15,8	30,6	7,7	43,2	53,6	24,8	3,2
- całkowita - wszystkich podmiotów	22,4	53,9	6,7	69,3	63,0	18,8	4,2
- pozostałe sytuacje dezaprobaty	x	x	x	x	39,1	23,9	-